

Korošec.

Gospodarski in političen list za koroške Slovence.

Izhaja vsako drugo soboto

v Kranju (tiska Iv. Pr. Lampret; izdaja konsorcij „Gorenjca“; odgovorni urednik Lavoslav Mikus).

Velja za celo leto 4 K in se plačujejo naročnina in inserati naprej. Vsi rokopisi, pisma in druge pošiljke naj se pošiljajo na uredništvo in upravnništvo „Korošca“ v Kranju. Rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plačuje za enostopno petletno vrsto za enkrat 12 v, za dvakrat 18 v, za trikrat 24 v, za večkrat po dogovoru.

Posamezne številke stanejo 10 vln.

Štev. 24.

V Celovcu, v soboto, dne 30. oktobra 1909.

Leto II.

Krepko naprej!

Kakor žarka električna iskra je zakročila po Slovenskem vest o ustanovitvi boroveljskega Sokola. Razveselila, vzradostila je ves napredni živelj, medtem ko je padla kot grozno grenka kaplja v ambrozično čašo klerikalnega zmago-slavja, ki je, pijan od dolge vrste političnih lumparij, praznoval 17. t. m. v Ljubljani nečuvne orgije blazne svoje megalomanije.

Storili smo mogočen korak naprej, storili smo ga samosvestno in odločno, kljub domačemu zaviranju in tujemu pritisku.

Združile se bodo okrog Sokola vendar enkrat mlade, dosedaj raztresene naše moči, zavela bode vendar enkrat svežja sapa, duhovi se bodo razstali. Ne več običajen Borovčič, Nemeč in Slovenec obenem, ampak samo ali Slovenec, ali Nemeč.

Ena velikih dosedanjih napak je bila, da smo reševali kmečko naše Slovenstvo, ki je itak že radi prirojene konservativnosti manj v nevarnosti, medtem ko smo se — četudi včasih z mrmranjem — dosledno umikali iz trgov in mest iz katerih je naš sovražnik storil pravcate nemško-nacionalne trdnjave.

Čakali smo in nismo dočakali dosedaj, da se Borovčiči, Pliberžani i. t. d. vzbudijo sami. Toda saj vendar ne vpliva dežela toliko na mesta in trge kakor v veliko večji meri ravno narobe.

Slavno politično društvo v Celovcu je pošiljalo svoje ponajveč duhovniške zastopnike med kmete oznanjevat konfiteor narodnega mesijanstva. Naš kmet se je čudom čudil njih politični modrosti in se streznil šele ob solzah, ko so igrale navrh sv. Genovefo domače Marijine hčerke.

Kmet se bo ravnal po gospodu in ne gospod po kmetu; ako je gospod Nemeč, se bo kmet sam ponemčuril, ako pa je gospod Slovenec, se bo tudi kmet Nemeč poslovenil. Ako je mesto ali trg nemški, se bode tuji jezikovni otok širil že iz prirojene ekspanzivne moči, dokler ne naraste v nemško pokrajino.

To naravno širjenje nemških jezikovnih otokov in krajev pa se da zaježiti le s tem, da zavzamemo zopet one močne postojanke, ki so jih nam Nemci pred par desetletji s silo in zvižajo izvili iz rok. Ker pa čuti ljudstvo v teh trgih in mestih večinoma slovenski, govori četudi popačen naš jezik, pa zavzetje nemških postojank ni nikaka nemogućnost.

Probuditi zaspano slovensko dušo iz sna letargične narodnostne malomarnosti, vzbuditi in ojačiti narodni ponos, vzbuditi slovensko zavest s poukom in izobrazbo (za katero so dozdej Nemci toli abotno malo skrbeli, da je sirovost ponemčurjenih Slovencev evropsko znano dejstvo) z medsebojno gospodarsko samopomočjo in v bratski zvezi z gospodarsko-obrambnim društvom „Brani-borom“ podpreti ekonomično samostojnost in prej bo zmaga na naši strani kakor si to morda sami domišljujemo.

Narodna odločnost, gojena in vzgojena v sokolskih društvih, neutrujena inicijativa v narodnem delu, ki se navadno pojavi v telovadnih društvih, nam bode prinesla mnogokoga nazaj, ki ga sedaj smatramo za vedno izgubljenega; naše število se bode radi privlačljivosti, ki izhaja iz sokolskih društev, množilo, kmalu bi imeli v omenjenih trgih lahko Ciril Metodove podružnice, čitalnice, izobraževalna društva, domače odre, gospodarska društva in po priliki potrebne narodne strokovne organizacije, pevska društva.

Prerejalo bi se lahko vsako nedeljo domače narodne zabave, dostikrat izleti na vasi in izginila bi tista mrtva dolgočasnost, ko se kmet in delavec nikamor ne more dejati kakor pa v cerkev ali pa k nemčurskemu krčmarju. S kulturnim delom si bomo na ta način igranje pridobili vse omikanejšje, vplivnejše in najboljše elemente, za piškave značaje pa itak nikogar ne zavidamo.

Kmalu bi zavel iz dosedanjih nemčurskih gnezd drugačen, domač, slovenski duh in tudi kmet bi postal narodno odločnejši, naprednejši, sodil bi samostalneje, poprijela bi se ga narodna značajnost in ne kimal bi pred nemškimi bonci po davčnih in sodnih uradih.

Deset do dvajset let enakega, smotrenega dela in napravili bomo v Borovljah, Železni Kaplji, Pliberku, Prevaljah, Bistrici i. t. d. i. t. d. enako, kar so Čehi v Budjejevicah, nato pa bomo lahko s svobodnimi močmi zastavili z našimi okrepljenimi močmi drugod.

Kajti ako se v zadnji uri ne poprimemo naj-energičnejše doslednosti in ne izbijemo teh nemških kije iz narodnega našega telesa, bodo naši potomci čez peideset, šesdeset let gledali z začudenjem stare atlante, kjer je še tretjina Korotana zelena, to je slovenska, medtem ko bo na istodobnih le še rdeča — nemška.

Zato je ustanovitve boroveljskega Sokola vesel pojav, ki nam nudi garancijo za daljše dosledno delovanje v tem zmislu in nam odpira jasnejše perspektive v bodočnost koroškega slovenskega kakor po duhovniških klerikalno-političnih aspiracijah ustanovljena, od rojstva že jetična društva, ki dostikrat nimajo boljšega uspeha, kakor kopičiti v omarah stare „Domo“ ali „Bogoljube“ in razne pobožne povestice, ki jih berejo le dekle in zagorski fantje, če nimajo cvenka za pivo in ples.

Dopisi.

Sveče. (Ciril in Metodove vžigalice niso več slovenske.) Kakor mnogo drugih vas, so tudi naše Sveče v narodnem oziru do zadnjih let spale. Šele v zadnjih letih so se začeli fantje in dekleta tudi pri nas gibati in z veseljem smo gledali na narodni preporod. Spoznali smo tudi pomen gesla „svoji k svojim“ in zahtevali smo po vseh prodajalnah narodno blago, posebno pa vžigalice našega edinega obrambnega društva, to je Ciril in Metodove družbe. Ko smo jih že povsod lahko dobili, so se začeli časi ipreminjati. Prišel je k nam neki gospod in začel podirati, kar smo v narodnem oziru pridobili. Ukazoval je, da naj naročijo povsod le vžigalice „V korist obmejnim Slovincem“ in povdarjal — strmite in čudite se — Ciril in Metodove vžigalice niso več slovenske. Pri tem delu se pokaže res v svetli luči, kakšne pojme imajo sedaj na Koroškem takozvani izobraženci o narodnosti in o tem, kaj je slovensko in kaj ne. Še večja nesramnost pa je način, s katerim se slepi nevedno ljudstvo in se izrablja v razne še neznane namene. Kar ni klerikalnega, to sedaj ni več slovensko in tega se je treba bati in izogibati. In Ciril in Metodove vžigalice niso več slovenske. No, dotični gospod dobro ve, da so slovenske, samo tega se menda preveč boji, da bi Ciril in Metodova družba, ako bi jo Korošci podpirali, ne storila preveč dobrega za Koroško. Sicer pa bi nič ne imeli proti vžigalicam „V korist obmejnim Slovincem“, ko bi le vedeli, da gre od njih kupljeni denar tuji v narodne namene. Toda tega dosedaj nihče ne ve. Misli se sploh, da gre v strankarske namene, kar nam pri Ciril in Metodovih vžigalicah oni gospod menda ne more dokazati. Strankarskih, to je klerikalnih, ali liberalnih, ali še drugače po-barvanih šol in otroških vrtecev, Ciril in Metodova družba dosedaj še ni ustanovljala in jih tudi ne bode, ampak samo slovenske. Rekli pa bi, naj bi

se ta gospod, ki ima precej vpliva v Svečah, loti drugega dela, saj je še občina v nemškutarških rokah in lahko bi pripravil ljudi za bodoče volitve, ali ustanovil pevsko društvo in sploh Sveče v narodnem duhu vzgajal in ne sejal razpora že prej nego so Sveče zasigurane slovenskemu narodu. In za ohranitev slovenskega življa je Ciril in Metodova družba že veliko storila in upamo, da bo še več, zatorej, zavedni Svečani, podpirajmo jo s tem, da si naročimo njene vžigalice in tudi drugo blago.

Iz Podjune. Naš kmet-Slovenec mora pač povsod odnesti batine. Kmet R je kupil posestvo na dražbi. Ker pa ni mogel zmagovati svojega že itak velikega posestva in še novo kupljenega, je od poslednjega odprodal nekaj koščkov zemlje. Takoj je dobil poziv, da se mora zglašiti pri okrajnem glavarstvu v Velikovcu, kjer se je moral zgovarjati za velikanski zločin, ker je namreč prodal od novokupljenega posestva par njiv. Že samoobsebi je to velika neumnost, ker, kar je mojega, smem s tem ravnati kakor hočem in tudi prodati če hočem in tudi v zakoniku to nikjer ni prepovedano. Kmet R. je povedal okr. glavarju v obraz, da dosedaj še nimamo kake take postave, ki bi prepovedala lastno imetje prodajati. Nato je moral sam okr. glavar pritrditi in vendar je bil g. R. obsojen na 10 K globe. Ali največja nesramnost šele pride. Naš kmet je med drugim omenil, kaj pa to, da sme grof Thurn pokupiti celo Uršulsko goro in še veliko, veliko drugih posestev, katere potem opusti in zasadi z gozdom, tako, da pri vsakem posestvu pride ena družina ob svoj kruh. Cela dolina od Prevalj do Črne je izgubljena za sto in sto rodbin, ki bi se lahko redile tukaj. Tako se pa masti tukaj samo grof in par gospodarjev. G. okrajnemu glavarju te besede niso bile najbolj po godu in je kratkomalo odgovoril, da se naj naš kmet pritoži radi globe na višjo instanco (kar je tudi storil), kar se pa tiče grofa, pa pravi, saj imate drž. poslanca, njemu potožite, on naj to uredi. Tako toraj! Okrajni glavar je tedaj samo zato tukaj, da našim kmetom nalaga globe in pazi, da le kdo Slovencev ne prestopi svoje ozke meje, grofa pa ne vidi, kateri takorekoč oropa sto in sto družin njih življenja. Slovenci zapomnimo si naše c. kr. urade, ki vidijo z enim očesom samo Nemece, na drugo oko so pa slepi.

Klanče. Dne 21. t. m. se je vršilo v Jerišah pri kmetu Šmavcu posvetovanje radi ustanovitve nove šole za kraje Klanče, Dolinčice, Draburaže, Goriče, Jeriše, Spodnji kraj in Rebrca. Da je ta okolica potrebna šole, uvidi vsak človek, ki ima količkaj možganov v glavi, kajti otroci morajo sedaj hoditi uro, da celo poldrugo uro daleč v bližnjo šolo Krejance. Kdor ima sploh srce za svoje otročiče, tistemu se morajo zasmiliti ko cepetajo po zimi v najhujšem mrazu, ker morajo tako daleč v šolo. Z veseljem je bilo torej pozdraviti to posvetovanje. Kako veliko zanimanje je vladalo med posestniki, kaže to, da je bilo za ustanovitev šole 45, proti ustanovitvi šole pa 46 posestnikov, torej en glas več. Proti ustanovitvi se je najbolj postavil človek, ki bi brez šole ne znal drugega, kakor vile sukati in bi nikoli ne kraljeval kot komendant na Rebrci. Vprašamo samo komendantorja, zakaj pride tako rad v Klanče mašo brat; zato, ker je za to dobro plačan. Mi, borni slovenski kmetje, bomo sami plačali šolo. Tudi otroci so naši in le mi smo odgovorni za njihovo zdravje. Ali je takšno ravnanje prava krščanska ljubezen, o kateri tolikokrat pridigujete?

Svetnavas. (Surovost.) V naši vasi je bilo v neki hiši „fožanje“. Prišli so pomagat različni sosedje, med njimi tudi neki mladi fant, ki je bil jako nasilen, posebno dekletom v svoji pijanosti ni mogel dati miru. Hišna mati ga opozori, naj se vede dostojno — za plačilo ji je dal fantalin eno krepko po glavi. Sin tega seveda ni mogel in ni smel trpeti ter sunil nasilneža v kot. To je dejstvo in vse, kar je bilo — „giftna krota“ je malo preveč „objektivno“ poročala.

Pri Cingelcu na Trati je darovala vesela družba za „družbo sv. Cirila in Metoda“ 2 K ter za „Gorotan“ 5 K 20 vin. Rojaki in rojakinje,

priskočite nam, ki smo v mladem „Gorotanu“ krenili po skupni poti v boj za svobodo in prosveto naroda! Hvala onim, ki so doslej kaj darovali, s prošnjo pa stopamo zopet pred celo Slovenijo — pomagaj nam!

Kotmaraves. „Mirova gospoda“ v Celovcu pač ne more pustiti moje malenkosti in zato me v svojem glasilu št. 146 z dne 23. t. m. zopet nahruli. Povem Vam, gospodje okrog „Mira“, da za danes nimam časa za daljši odgovor, ker imamo zdaj mi kmetje mnogo dela, ker moramo žeti repo in mlatiti buče. Dobite pa daljši odgovor, ko dodelamo taka nujna dela na polju.

M. Prosekar.
Borovlje. Veliko Gregoričevo posestvo je kupila v zadnjih dneh „Südmarka“. Govorilo se je, da je bodo kupili Slovenci; naši nemškutarji pač dobro znajo, kako več izbijejo. Tudi Kramarica prodaja hišo, in če ne bo dovolj dobila, bodo pač zopet kupovali Slovenci. To je prav nemškutarska duhovitost! Če se posestvo ne da prodati, potem se kar razboba, da so prišli kupci — Slovenci, ki ponujajo toliko in toliko. Tega „Südmarka“ seveda ne pripusti, da bi kupovali Slovenci, ter ponudi sama več. To je zdaj v „modi“, pa tudi dobro uspeva. Bojimo se le, da ne bi „Südmarka“ pri takih kupcijah v kratkem obupala, ker kupi vedno „mačko v žaklju“.

Jezersko. (Narodna nenavišt.) V starodavnih časih, ko še ni bilo državne ceste čez Jezersko v Kranj, so tukajšnji prebivalci negovali promet s Trzičem v prav obilni meri, ga šele opustili docela po zgradbi nove ceste v novejšem času. Seve si moremo misliti samo promet v ožjem smislu, kajti kdor je hotel v Trzič in nazaj, je moral prelesti Javornik, goro, ki je ne moremo primerjati z vsakim krinovcem. Toda šalo v stran! Pribito je, da drži steza preko Javornika, ki se razširi v dolini v kolovozno pot, že od pamti-veka sem in je potemtakem stara občinska pot, ker so se svojčas nahajala ob dotični poti posestva, ki pa so bila tekom let drug za drugim prodana in so zdaj last graščaka. To ve pri nas vsakdo, samo priseljeni, za letošnje sezone pri baronu pl. Kaisersteinu poslujoči oskrbnik pl. Ermlitz tega menda ni hotel vedeti, kajti drugače ne bi mogel nabiti na drvarsko kolibo, stoječo ob imenovani poti, leseno tablico s poveljem: „Verbotener Weg“ (prepovedana pot). Slučajno pa prideta po tej „prepovedani“ poti dva Čeha, župnik Šilher in dr. Hvala. Prebravši to prepoved, stopi prvi k tablici, potegne svinčnik iz žepa in prečrta večkrat nesmiselne besede. Nato prisili v neposredni bližini delajočega drvarja, da odstrani tablo v pričo obeh. Seve drvar ni imel nujnejšega opravka, nego da je nesel pomembno novico pl. Ermlitzu. Ta je v svoji razburjenosti — revež — brzjavno povprašal zemljiškodavčni kataster v Velikovicu, komu da pristoji pravzaprav pravica, oziroma čigava da je pot in ko dobi od uradnega zemljemarca dovoljen brzjavni odgovor, spiše hitro ovadbo na c. kr. poveljstvo žandarmarijske postaje na Jezerskem s pripombo, da naj po istiniti dejanski okolnosti slučaja, zasledi storilce in začne napram njim kazensko postopanje. No, zdaj pa pogledimo v občinske mape. Tam stoji v seznamu parcel črno na belem, da je parcelna številka 428 last jezerske občine. Izkaz parcel so seve vposlali pl. Ermlitzu v pogled, ki pa ni mogel umeti, na koji način je parcelna številka toliko in toliko občinska last. Mi smo to pojasnili zgoraj. Recimo, da bi bila pot istinito zasebna pot, vendar v porabi vsakomur že nad 30 let — potem bi mogel pl. Ermlitz pot šele takrat zapreti, ako bi bila nabita že od začetka tablica: „Bis auf Widerruf gestatteter Weg“ (do preklica dovoljena pot). Drugače pa nima nihče pravice zatvarjati poti, zlasti javnih ne. G. pl. Ermlitz si je šel kmalu nato jačit razburjene živce v kopelj, njegov naslednik, g. Steinbach, rodom Čeh, pa je — uvidevši blamažo pl. Ermliza — umaknil kazensko-sodno preiskavo.

Borovlje. V nedeljo, dne 31. oktobra t. l. ob 3. uri popoldan se vrši na Dolih „pri Neuwirtu“ ustanovni občni zbor slovenskega lovskega društva „Artemis“. Po občnem zboru bo domača veselica; za zabavo bo skrbelo tamburaško društvo „Strel“ in novi borovski pevski zbor. Vsak zaveden Slovenec je povabljen na to prireditev kakor tudi na lov, ki bo to nedeljo pod Rutami.

Šmilhel pri Pilberku. Zborovanje izobraževalnega društva je prav dobro uspelo! Kot govornik je nastopil g. Smodej, ki je v jedrnatih besedah navduševal ljudstvo za narodnost in jih pozival, naj se vendar za slovenščino bolj zanimajo nego doslej. Zaključil je svoj govor z besedami: „Slovenci morajo dobiti svoje pravice, ali pa naj gre vse v franže!“ Da se je tudi poslanca Šušteršiča malo povišalo, bodi samo mimogrede omenjeno. Govoru sta sledili igri „Spōštuj očeta“ in „Posestrimi“, ki sta vobče dobro izpadli. Posebno igra „Posestrimi“, ki se je hotela opustiti, je uspela povsem dobro. Igralci so se potrudili, da nudijo ljudstvu kar najboljšo! Komu se pri prvi igri ni zasmilil sivolasi jetnik, ostudno ravnanje grofa Jamškega, in spravil v smeh nastopanje „luštnega Feldwebela“! V drugi igri se je nam posebno dopadlo pričkanje grajščaka z gozdarjem, lahkoživnost dijakova, obnašanje Brigitte kakor ljubeznivost Dore! Vsi so izpeljali svoje vloge mojstrsko, kaj boljšega se

od njih ne more zahtevati! Tudi pevsko društvo „Gorotan“ je pod vodstvom gospoda Štanglina nastopilo in zapelo nekaj domovinskih pesmi. Kdor pozna g. Štanglina kot pevca, ta lahko sodi potem pevsko društvo! Tudi tamburaši so se postavili po zmožnosti. Torej hvalevredna prireditev brez vsega strankarstva! Ako bi se delovalo pri vseh izobraževalnih društvah enako, tedaj se nam ni bati pogina.

Borovlje. Delavec Olinovec se ga včasih menda po Jodlnovem receptu precej naleze, tedaj pa misli, da je on vse in da sme zapovedovati čez druge delavce. Tako se je zadnjič spravil v svoji nemškutarski prevzetnosti čez nekega slovenskega delavca, ga ozmerjal in razžalil. Se pač vidi, je moral pri nemškutarskih gorjanskih klofutarjih in pretapačih hoditi v solo, kajti komur meninič tabinič uide beseda „Lausbub“, ta je ali sam Lausbub ali pa ima s takimi mnogo opraviti. Ali v Rosentalerhofu? Nam je vseeno, kje, to pa povemo Olpenrozlarju Olinovcu, da še pride čas, ko bo moral poleno in Lausbuba zagovarjati.

Velikovec. Pri našem „štajramtu“ (davkariji) ni Slovenca. Na Nemškem pride kmet v davkarijo in pravi: „Jaz hočem plačati“, naš slovenski kmet je pa vesel, da le hočejo vzeti v „štajramtu“ njegove s trdimi žulji prisluzene krome. Kdaj se bo že tudi zjasnilo Slovence v glavi, da si bo mislil: „Če moramo Slovenci plačevati, naj bo pa vendar že uradnik Slovenec, da bodem mogel govoriti z njim po domače.“

Borovlje. Dne 2. t. m. so napravili „rekruti“ iz Borovelj in okolice pri Pravhu ples, da vzamejo na ta način slovo od svojih znancev in znank. Vabila na to veselico so bila samo nemška, zavoljo tega nobeden slovenski „rekrut“ ni šel tja, kar je čisto prav. Naj pa tudi nobenemu ni žal, da ni šel tja, stepli so se namreč ti nemškutarji prav po nemškutarski navadi sami med seboj tako, da je menda celo kri tekla. Prišlo pa je takole: Nekateri „rekruti“ so začeli peti neko delavsko pesem; to pa je znane Kepelnove rafovce tako ujezilo, da so se takoj začeli pretepati. Pošten Slovenec da svojemu znancu roko, ko odhaja k vojakom, podivjani nemčurji pa se za slovo oklofutajo, ker je to prejkone tudi deutschfortschrittlich!

Kapla ob Dravi.

Mak, mak, mak po polju kima,
ker se bliža huda zima.
Glava glih po konc' štrli,
ker ničesar notri ni.

Pa si misli marsikaj,
kako pač bilo je nekaj,
ko so rožice cvetele,
ptičice prav sladko pele.

Ptič'ce, rudeče ličice,
lepe vse noričice!
Prej pri njih sem štiman bil,
zavolj njih — okopan bil.

Zdaj pa — to je strašno reči —
hočejo me člst' zavreči!
Mi očitno korpiče delijo
in inštancom mojim se smejiyo!

Samo še kaka kelnarca
mi včasih malo kraja da!
Ah veselje preč, je preč,
ostal bo le še — nos rudeč!
Nča račam, wie denn?

Borovlje. Delavci, ki delajo pri Ogrizu, zadnji soboto niso bili izplačani, ker so se gospod župan ravno v soboto morali peljati na rajžo! Misli si prejkone: če Südmarka ne izplača vedno točno denar za Havdrčinjo, zakaj da pa bi moral jaz. A mi delavci pa si mislimo nekaj drugega: denarja ni, denarja!

Prevalje. (Rekrutni venček) se je napravil dne 26. m. m. v gostilni pri Pernikazu. Radoveden sem bil, koliko „rekrutov“ bo kaj prišlo ter sem šel občudovat velikansko prireditev. Prišlo je veliko ljudi — a žalibog samo do vrat gostilne, noter se niso upali ker je bilo prenobl in — drago. Zunaj smo videli naše prave rekrute, a znotraj so stali sam tisti rekruti, ki so čakali na denar in muzikanti. Tako so se gledali kakor mačka in miš v pasti. Miš ni spustila mačko noter, ker ji ni prinesla jedi. Mački je zopet primanjalo novcev. Ne vem kako dolgo je trajalo to gledališko ogledovanje, ker kot delavec sem moral kmalu zapustiti tiho muziko in iti spat, da bi bil zmožen za delo v pondeljek. A zjutraj drugega dne so se odpeljali ti rekruti in „rekrutinje“. Hajlalo se je, da je bilo veselje. Začudeno so gledali iz spanja vzbujeni Prevaljčani skozi okno. Ta rekrut je pel „Wahtarco“, drugi nekaj o „Die rauschigen Wächter“, tretji zopet „Schiefe Absatz“, eden „Zweimal fünf und zwanzig Jahre“, pri kateri pesmi so mu rekrutinje pomagale . . . „Und auch der Klapperstorch klappert hinzu . . . euch zwei Olte die los in Ruh“. Grozno so jim začeli ploskati Prevaljčani. Še ni bilo konca. Neka zaspana srajca je še vpila „Hoch“, drugi „Heul“ in navsezadnje „eil“ in zares popihali so jo. „Eilati“ sem še jaz pomagal ker so prepočasno merili često naši nemškutarji. Pernikaza pa mi zavedni delavci ne bomo obiskali in z nami bodo šli še drugi.

Iz Roža. (Jože Šaler in Peter Eder.) Res zanimivo je, s kakšno mero meri „Beljaška Šeli“ in po tem kopitu seveda tudi Štimca. Pretekli teden so raztrgali gosp. Šalerja tako, da ni bil nič vreden. To pa samo zaradi tega, ko ni njih mnenja, da gosp. Cesky ni „unfehlbar“ in ker ne zatajuje svoj narod in materno besedo in ker se ne boji javno spoznati in pokazati, da je Slovenec. Hočejo mu odjesti kruh, ter hujskajo urade v Celovcu, da naj ne kupujejo več drva od Šalerja. Uradi in gosposka pa poznajo Šalerja kot poštenjaka od glave do pete in se ne bodo dali prevarati. Vrhtega nam je pa dobro znano, da Fr. Št. in Beljačanka med resnimi Nemci nimajo nobenega vpliva. Od Slovencev pa so vedno zasmehovani! V zadnji številki piše „Beljaška Šeli“ o Peter Ederu v Šmohoru ter ga hoče do čistega oprati. Peter Eder, gostir in voznik v Šmohoru, jako visok in ponosen gospod, kateri bi bil najraje Slovence kar požrl, je napravil namreč konkurz, opeharil in ogoljufal svoje prijatelje za kakih 150—180.000 kronic ter jo pobegnil v deželo, kjer ga roka pravice ne more doseči. Prav lušno se čita ko pišejo: „Nachdem also keine Rettung mehr möglich war, begab sich Herr Eder ins Ausland, um sich eine neue Lebensstellung zu gründen. (Da bo še druge vjel na limance) Wir beklagen in dem Weggange Eders den Verlust eines unserer besten Deutschen. „Heil ihn!“ Pa res! ponosni ste lahko na njega! — Slovenci! O tej priliki se Vam pa bodo vendar odprle oči: Jože Šaler slovenski poštenjak, razcefran — Peter Eder, nemški goljuf, v zvezde vkovan. Zdaj pa boste vendar začeli ceniti vrednost omenjenih listov, začeli spoznavati njih namene. ter vsled tega začeli tudi ravnati z njimi, kakor zaslužijo.

Borovlje. Gregoričeva hiša na pošti, p. d. pri Toniju je bila prodana za 194.000 kron. Kupil jo je znani Pubi pa ne s pomočjo Šuimarke, ampak z lastnim denarjem. Pravijo, da bo napravil kovarnico za nemškutarje. Natančnejše poročilo o tej kupčiji prihodnjic.

Šolske stvari.

Seja deželnega šolskega sveta. Premeščeni sta Alojzija Vonderschmidt iz Spodnjega Dravberga v Poreče in Emilija Ortwein pl. Molitor v Borovlje. Obe kot pomožni učiteljci. V pokoj je šel ravnatelj ljudske šole I. na Benediktinskem trgu v Celovcu, Peter Pöschl.

Deželni šolski svet opozorimo že sedaj, da pošlje v slovenske kraje — slovenščine zmožne učitelje, da se potem nič ne bode čudil, ako se bo izpregovorilo glede tega nekaj besedi v deželnem zboru.

Tržne cene v Celovcu

dne 14. oktobra 1909.

Predmet	100 kil		birn	
	K	h	K	h
pšenica	24	92	15	20
rž	20	68	11	71
oves	17	64	5	84
ajda	10	75	—	—
fižol, rdeč	26	—	16	64
seno, sladko	12	—	—	—
„ kisló	10	—	—	—
slama	9	—	—	—
krompir, žakelj	—	—	2	40
30 cm dolga drva, trda	—	—	3	30
„ mehka	—	—	2	90
šmetana, liter	—	—	—	60
mleko	—	—	—	24
maslo	—	—	2	60
puter	—	—	2	60
špeh, povojen	—	—	2	20
„ sirov	—	—	1	60
svinjska mast	—	—	1	80
jajca, par	—	—	—	20

Svetovna politika.

Koroški deželni proračun izkazuje 900.217 K deficita.

Državni zbor je bil odprt v sredo, dne 20. t. m. in je imel dosedaj dve seji, ki sta bili še dokaj mirni. Vlada je predložila poslanski zbornici novo predlogo glede davka od poslopij. Zakonska predloga obsega najemniški in razredni davek. Na drugi seji pa se je izvolilo tudi predsedstvo, in sicer je bil izvoljen za predsednika zopet dr. Pattai, ki je dobil 266 glasov; 141 glasovnic je bilo praznih. Za podpredsednike so bili izvoljeni: Dr. Steinwender z 288, Pernerstorfer s 307, Starzynski s 324, Pogačnik s 208 in Zazvorka s 205 glasovi. Vidi se torej, da je bilo glasovanje zelo neenotno. „Slovanska Enota“ je vložila nekoliko nujnih predlogov, med katerimi je omeniti Kramarjev predlog, da se izdela zakon za varstvo narodnih manjšin, ter Dürichov, da osnuj država v mešanih krajih šole za manjšine. Prihodnja seja je v torek.

Novi proračun. Državni proračun, ki ga je finančni minister Bilinski predložil državnemu zboru, izkazuje več kakor 40 milijonov kron primanjkljaja.

Srbaka kriza. Iz Belega grada se poroča: Kralj Peter je sprejel demisijo Novakovičevega kabineta in je pozval voditelja radikalcev Pašića in Ljuba Stojanovića, da sestavita novo vlado.

Ferrer — ustreljen. V Barceloni na Španskem so ustrelili Ferrerja, ki je bil obtožen, da je bil z uporniki meseca julija v zvezi ter da je izdelal osnovo za izvedbo republike na Španskem. Bati se je izgredov zbog usmrtitve, katero se je odsvetovalo od raznih strani.

Knez Ito umorjen. Karbin, 27. oktobra. Predvčeranjem, ko se je japonski državnik knez Ito na kolodvoru v Karbinu sešel z ruskim finančnim ministrom Kokovcem, ga je neki Korejamec napadel in tako težko ranil, da je Ito čez pol ure umrl. Napadalec, ki je streljal, so zaprli. Izjavil je, da je namenoma ubil Ita, ker se je hotel maščevati za nesrečo svoje domovine. Policija je prijela še več Korejancev, ki so priznali, da so prišli v Karbin z namenom, organizirati atentat na Ita. Na Japonskem je vest o umoru silno razburila prebivalstvo. Mrtvo truplo prepeljejo v domovino.

Vojna v centralni Ameriki. Novi Jork, 27. oktobra. Predsednik republike Nicaragua je napovedal republiki San Salvador vojno. Boj se je baje že pričel. Bati se je, da se vpleteta tudi Guatemala in Honduras v vojno.

Listnica uredništva.

Pošiljateljcu članka: „Deželni zbor“, ki pa je, žal, prišel ravno ob sklepu lista — prisrčna hvala!

Narodne zadeve.

Prosimo za poravnavo zaostale naročnine, ker se letnik bliža koncu. Obenem pozivljamo vse svoje somišljenike na marljivo agitacijo za nove naročnike tako, da bo „Korošec“ v tretjem letniku lahko izhajal kot tednik. Torej naprej!

O delovanju koroškega deželnega zbora prinesemo — ker nam danes primanjkuje prostora — jedrnatu splošno poročilo prihodnjic.

Zdaj saj vemo, pri čem da smo. Šolsko društvo je na ustanovnem shodu podružnice tega društva v Vogrčah pokazalo vendar svojo pravo barvo. Kakšno stališče bode zavzemalo napram šoli in kaj imamo od tega društva za pričakovati, kaže naslednji stavek, zgovorjen od »vrliga narodnjaka« g. Ražuna. »Mi zahtevamo šole na krščanski podlagi! Šele proti koncu se je mimogrede omenilo, da naj bodo šole seveda tudi slovenske. Koliko krščanske podlage pa naj bo še treba! Mar se ne zahteva v § 1 državnega šolsk. zakona npravno-verska vzgoja? Ali se ne poučuje krščanski nauk po šolah, ali se ne pridiga vsako nedeljo in praznik po cerkvah — a še premalo krščanske podlage! Gospoda, časi, ko je bilo treba samo katekizem znati, so minuli! Gotovo se gospodom pri društvu še sanja o lepih »starih zeitah«, ko so se po šolah samo katekizem učili, te si zopet nazaj želite. Še vse premalo smo Slovenci tlačeni, ker nočemo spoznati potrebe šol in izobrazbe! Da, da, ljudstvo more ostati neumno, ker drugače spozna sleparijo! Pa tudi res, čemu si glavo z računanjem, pisanjem, branjem, da se celo z drugimi, čisto nepotrebni predmeti beliti, ko vendar nič ne storiijo za zveličanje! Skrbeti se mora vendar najprej za zveličanje! — Prav takšne izjave, ki bi si je od g. Ražuna nikoli ne bili pričakovali! Vemo sedaj, da se »šolsko društvo« za izboljšanje šolskih razmer glede jezika ne boje nič brigalo. Šole, kakršne so, so prave, edino glede učnega jezika jih je treba izpreobrniti. Ako pa to »šolsko društvo« ne smatra kot za svoj delokrog, potem ne rabimo takega društva! Kdo naj razume koroško politiko? Koliko pa so sploh koroški političarji s to zanimivo politiko glede šol že dosegli? Vso šolstvo so zafurali! To je istina! Se tudi ni čuditi, kajti politika koroških voditeljev se ni bila nikoli resna! Pa zidajmo saj krščansko podlago, dotlej da jo postavimo, in ko bo gotova, pa bodemo Slovence pri belem dnevu lahko z »laterno« iskali! Narod bo pa rešen! Živela krščanska podlaga »šolskega društva«!

Pravila nove podružnice Cirila in Metodove družbe, za Celovec in okolico je koroška deželna vlada že potrdila in se vrši ustanovni občni zbor v soboto 30. t. m. ob 8. zvečer v »Benediktinski kleti« na Benediktinskem trgu v Celovcu. K obilni udeležbi vabi vse Slovence in Slovenke.

pripravljalni odbor.

Zakaj sovražil „Mir“ — „Korošca“. »Korošec« se poteguje povsod odločno za narodno stvar, se ne vlika v vero in verske stvari, čez nje, kakor tudi čez vero nikoli ni udriha. Ako okrtaci

včasih kakega voditelja »Mirove« stranke, ni to udrihanje čez vero, kajti ti gospodje to zaslužijo in ker ti gospodje, četudi duhovniki, se niso posebeljena vera. Kjer se gre za narodno stvar, se seveda duhovnik tudi ne sme izvzeti, ako deluje protinarodno. Priporočal je »Korošec« celo iste poslance nego »Mir«. A kljub temu »Mir« z njimi nikakor ni zadovoljen, še bolj ga blati nego »Štajerca« in »Stimca«. In zakaj? Zavoljotega, ker hoče biti »Mir« edini, neomejeni vladar in komandant na Koroškem, ker ne mara, da je še poleg njega nekdo na Koroškem, ki mu gleda na prste in kritizira protinarodno delovanje, katero pri nezmotljivi gospodi okrog »Mira« velja za narodno. Oj tod sovraštvo! Kje je tisti stavek o ljubezni, ki je na vsaki strani »Mira«? To je tisti liberalni egizem, o katerem sanja dr. Brejč in ki je opisan v uvodnem članku enaga zadnjih »Mirov«. Gospoda, le pred svojim pragom pometati!

„Mir“ šteje zopet precejšno število člankov o „Korošču“! Celó „premodri“ uvodni članek je v eni zadnjih številčk njemu posvečen! Le udarite po nas, smo Vam na razpolago, „Korošcijanci“! Še celo nad velezaslužnega g. župnika Berceta se je spravil, mu obeta odgovor ter ga imenuje pri tej priliki le „tajnika“. Znajo pa znajo — to se jim more pustiti!

Predzadnji „Mir“ je napadel tajnika družbe sv. Cirila in Metoda na tak nesramni način, s tako infamno impertinenco, da vsak pošten Slovenec neverjetno zmaje z glavo, vprašujoč se, ali so med nami res še močci ljudje, ki vedo manj o dostojnosti kakor umazani ljudožrci v deželi »modrih gorah«. »Mirov« dopisnik se ali že res ni toliko poevropejil, da bi znal najelementarnejše aksijome časnikarske dostojnosti, ali pa je namenoma pomakal svoje pero v smrdljivo barvico, skuhanó iz raznih laži, obrekovanj in neumnih zavijanj. V obojih slučajih mora Slovenca oblití rdečica sramu radi take umazace žurnalistične prostitucije prazgodovinskih političnih srajčnikov. Ako stoji klerikalna stvar res že na tako slabih nogah, da se na politične članke in govore ne zna več drugače odgovarjati kakor nanizati laž za lažjo v dolgo vrsto političnih budalosti, je za nas tem ugodnejše. Ne bo toliko truda treba, da očistimo naše politično ozračje.

Vzgoja na našem c. kr. učiteljišču. Kakor znano, nabirajo Nemci po predlogu Roseggerja „Bausteine“ za nemški šulferajn. Ne samo posamezniki, ampak tudi društva, posojilnice in gledališča prispevajo v ta namen in tako bo nabrano v kratkem že pol milijona kron. Tudi celovško gledališče hoče prispevati 2000 K in je v prid imenovanega društva zadnji četrtek, 21. t. m., priredilo gledališko predstavo. Igrala se je Roseggerjeva „Am Tage des Gerichts“ in da pride mnogo občinstva, so raztrobentali po časopisih, da pride k predstavi sam Rosegger. Res so bili vsi sedeži razprodani, pa Rosegger je v zadnjem trenutku telegrafiral, da ga ne bo. Seveda so se nekateri zavoljo te foparije grozno jezili; pa kaj se hoče, plačano je plačano. — To nas vse le malo briga, pribiti hočemo nekaj drugega. Ko se je govorilo, da pride Rosegger, šli so učenci našega c. kr. učiteljišča — bili so skoro vsi, torej tudi nekaj Slovencev — na večer na kolodvor, da s hajljanjem pozdravijo nemškega pesnika. Dobro, da ga ni bilo. Pa ven je moralo, tičalo je že v grlu, hajlanje namreč. Ko pridejo učiteljiščniki nazaj gredé brez Roseggerja do nemškega učiteljskega doma (Preparandenheim), zaženo indijansko vpitje, bilo je že zvečer, potem se postavijo ter zapoje nemških pesmi, na vse zadnje pa še zatulijo „Wacht am Rhein“. (V svoji nemški navdušenosti niso slišali, da so jim žvižgali in se jim posmehovali v bližnji gostilni nemški delavci) Na to zopet zaženo krik in čakajo, da se prikaže izza oken kdo od prefektov. Ne vemo, ali ni bilo prvega prefekta doma, ali da se je skrtil iz sramu, kratko, v oknu se je prikazala mesto prefekta Mayerja njegova žena ter se zahvalila za pete pesmi s hajl-, hajl-, hajlklici. Nemštvo je bi'o rešeno in pobje so šli potem spančkat. — Tako, dragi rojaki, se pripravljajo v našem Celovcu učenci c. kr. učiteljišča na učiteljski stan.

Ljudskošolsko vprašanje je za nas koroške slovence brezdvomno najvažnejše. Krivični šolski sistem je povzročitelj žalostnih gospodarskih narodnih in političnih odnošajev na Koroškem. Nemške šole so ponemčile naše največje indu-

strijelne kraje in zasabile naravne sile naše slovenske zemlje ter slovenski kapital ohojemu Nemcu. Z odstranitvijo krivičnega šolskega sistema bi bil odpravljen tudi glavni povzročitelj žalostnih razmer na Koroškem. Škoda, da se je ravno temu najvažnejšemu vprašanju posvetilo dosedaj bore malo pozornosti. Zaropotalo se je tupaťam na kakem shodu o krivicah, ki se nam godijo posebno na šolskem polju, posamezna občinska predstojništva in posamezni krajni šolski sveti se sicer tudi povzdignili glas po odpravi krivičnega šolskega sistema. Pristojne oblasti so pa vrgle take prošnje pod klop in ostalo je vse pri starem. Manjkal je strogo narisan program in skupen nastop vseh slovenskih občin in krajnih šolskih svetov, manjkal je vsestransko premišljeni in našim razmerah primerno sestavljen načrt ljudskošolskega sistema, na podlagi katerega bi se naše ljudstvo šele prav poučilo in prepričalo o krivicah, ki se mu gode na šolskem polju. Zato je bila vsaka dosedanja akcija v tem oziru brezvspešna. Skupno postopanje vseh slovenskih občin in krajnih šolskih svetov po strokovnjaško sestavljenem in praktičnim razmeram primernem načrtu bi rodilo zaželjeni vspeh. Ker je šolsko vprašanje za koroške Slovence naravnost življensko vprašanje, bomo mu tudi zanaprej kakor dosedaj posvečali v svojem listu največ pozornosti. Narod, ki ima šole, ima tudi bodočnost. Spoštovane gospode strokovnjake učitelje pa prosimo, da nas tudi zanaprej pogosto počastijo z razpravami o ljudskih šolah, ker bodo s takimi članki našim čitateljem in svojemu narodu največ koristili. Zasnovati treba v tem oziru resno akcijo po jasnem načrtu. Za izdelovanje takega načrta pa so gospodje učitelji kot strokovnjaki v vzgojevanje v prvi vrsti poklicani. Torej na delo!

Slovenci bodemo imeli svojo visoko šolo za muziko (konzervatorij) v Ljubljani. Ljubljana je znana kot mesto, v kateri je muzika na visoki stopinji. Imajo tam slovečo šolo »Ceciljanskega društva«, katera skrbi v prvi vrsti za cerkveno muziko, in imajo tudi društvo, ki se mu pravi »Glasbena Matica«, katera skrbi za posvetno muziko. Iz teh dveh društev, iz »Ceciljanskega društva« in iz »Glasbena Matie« se bo ustanovil nov muzikaličen zavod. Ta zavod bo kakor konzervatorij. Dani so za to že vsi predpogoji in odstranjene so že vse težkoče. Imeli bodemo toraj Slovenci naš poseben konzervatorij v Ljubljani. Tako visoke muzikalične šole so sedaj edine v Pragi in na Dunaju. Ne v Gradcu, ne v Salzburgu, ne na Tirolskem nimajo take visoke muzikalične šole. Za Slovence bo konzervatorij v Ljubljani velikega pomena: v čast bo vsem Slovincem in če se bo hotel kak Slovenec višje izučiti v muziki, mu ne bo treba hoditi na Dunaj.

Ti pravi Nemci ne marajo naših avstrijskih Nemcev. Dne 4. oktobra so odkrili v Monakovem (na Bavarskem) spomenik tistim žovnirjem, ki so bili ranjeni leta 1866. Pri odkritju je bil tudi princ Ludovik in je imel govor. Rekel je med govorom, da se Nemci iz Nemčije nimajo vlikati v naše avstrijske stvari. Rekel je tudi, da je to veleizdaja, ko avstrijski Nemci vedno silijo v Nemčijo. Zidaj je povedal enkrat pravi Nemeec našim avstrijskim posili-Nemcem resnico! Povedal je, da so naši avstrijski Nemci (ki pri vsaki priliki pravijo, da smo mi Slovani izdajalci) res izdajalci Avstrije. Povedal je pa našim posili-Nemcem tudi, da jih ti pravi Nemci ne marajo.

Društvo, v katerem bodo vsi slovanski čebelarji. V Zofiji (glavnem mestu Bulgarije) je bil čebelarski kongres (to je shod, ki traja več dni). Sklenilo se je, da se ustanovi vseslovanska čebelarska zveza (društvo za vse slovanske čebelarje). Bilo je to sklenjeno z velikim navdušenjem. Izvolilo se je nekaj mož (odsek), kateri bodo izdelali pravila za to velikansko društvo in ki se bodo dogovorili z slovanskimi društvi zaradi shoda vseh slovanskih čebelarjev. To kaže, da Slovani zmiraj bolj vedo, da so vsi bratje po krvi in se vedno bolj bližajo drug drugemu, čeravno Nemcem to ni ljubo. Za nas koroške Slovence bo pa taka vseslovanska čebelarska zveza posebnega pomena. Kako dolgo se že bojujemo za slovenski čebelarski list, pa vse vkup zastoj. Nihče nas noče uslišati, ne društvo v Celovcu in ne društvo na Dunaju, čeravno imamo Slovenci ravno tako pravico do slovenskega čebelarskega lista, kakor pa imajo pravico Nemci do nemškega. Tisti »Bienen-Vater« nama vsiljujejo zmirom naprej, kateri je tako pisan, da ga še nemški čebelarji ne zastopijo lahko, kaj se, da bi

ga mogli zastopiti Slovenci. Ko bo pa zveza vseh slovanskih čebelarjev, pristopili bomo tudi koroski Slovenci k tej zvezi. Ta nam bo preskrbela gotovo tudi slovenski list. Potem naj le imajo Nemci njih «Bienen-Vater», kjer hočejo.

Nemškonacionaci se razburjajo zaradi dvojezičnih napisov «Celovec — Graha — Trieste» v brzovlakih državne železnice. Poslanci Pieri, dr. Angerer, pl. Burger in Pichler so predlagali v našem deželni zboru, naj se odstrani predvsem napisi «Celovec», ker je sramotilen in nečasten za koroško nemštvo. Za predlog so glasovali vsi nemškonacionaci, nemški klerikalci in socialisti Eich. Nemški klerikalci nas kot staroznani najstrupenejši nasprotniki Slovencev na Koroskem s tem glasovanjem niso presenetili, razočaral nas pa je na slovenskem Koroskem od slovenskih delavcev Izvoljeni socialisti Eich, ki je tudi glasoval, za Pierlov predlog. Kot socialist in zastopnik slovenskih delavcev bi moral Eich pobijati take šovinistične predloge in tembolj, ker je Celovec od državnega sodišča na Dunaju priznано dvojezično mesto dvojezične koroške dežele. Priznано, da se socialni demokratje z zagriženo klerikalno oficijelno politiko koroško ne morejo strinjati, naravnost neodpušljivo pa je, da glasujejo za šovinistične predloge, ki bijejo v obraz vsaki naravni in zgodovinski pravici. Pred leti je glasoval državni poslanec Riese kot mestni odbornik v celovškem mestnem zboru za samonemške napise na postajah karavanske železnice, za Riesejem se je pokazal sedaj prvoboritelj koroške socialne demokracije poslanec Eich v našem deželni zboru strastnega šovinista, istodobno so glasovali tudi trije socialni demokratje v podljubelskem občinskem odboru za nadomestitev dvojezičnih napisov na postaji Podgora v slovenskem Rožu s samonemškimi napisom. Taki so torej naši koroški socialni demokratje. Eich bo seveda izkušal opravičevati svoj nastop, a že danes mu povemo, da noben izgovor ne velja in da je bilo tozadevno njegovo postopanje nečastno, škandalozno in poštenega socialista neuredno. Pri tej priložnosti moramo tudi pibiti, da tolmacijo voditelji koroških socialistov med delavci na slovenskem Koroskem internacionalizem vedoma napačno in da vzgajajo na ta način svoje slovenske pristaše v najstrastnejše nasprotnike slovenskega rodu in jezika. Sami se povsod kažejo dobre Nemce, slovenske delavce pa potušujejo in raznarodujejo. Toda še pride čas, ko se bo s temi ljudmi izpregovorila resna beseda.

Kdo je zmagal pri deželnozborskih volitvah na Goriškem? V splošni kuriji so zmagali klerikalci. Bile so ožje volitve med naprednjaki in klerikalci in odločilni so bili socialdemokratični glasovi. Znano je, da morajo voliti v takem slučaju glasom sklepa avstrijske socialne demokracije socialisti povsod z naprednjaki proti klerikalcem, ker se je pri minulih volitvah v drugih kronovinah tudi zgodilo. Na Goriškem pa so se socialni demokratje vzdržali ožjih volitev in tako pomagali klerikalcem do zmage. Radovedni smo, kako bo vodstvo goriške socialne demokracije opravičilo svojo taktiko pri centralnem vodstvu na Dunaju. — V kmečkih občinah so povsod, razen dr. Gregorina, zmagali klerikalci.

Gospodarska vprašanja.

Gnojimo travnike!

Nasi koroški go podarji se za gnojenje travnikov, žal, še vse premalo brigajo. Koliko več krme bi se lahko pridelalo, če bi travnike redno in izdatno gnojili. Tudi naša živinoreja bi se v tem oziru mnogo povzdignila, ako bi travnike redno gnojili. Pa utegne morda marsikdo reči: S čim naj pa pognojim travnike, gnoja imam komaj za njive zadosti. Druzega gnojila pa itak nimam. — Le počasi, dragi kmetovalec! Ti imaš zadosti gnoja, samo izkoristiti ti ga je treba. Koliko gnojice bi n. pr. lahko pridelal v gospodarstvu, samo če bi hotel. Tudi mešani gnoj ali kompost bi lahko

napravljali, k temu ti je potreba samo malo več dela in potrpežljivosti. Saj ni treba v gospodarstvu tako delati, kakor so delali naši pradedje. Časi, ko je bilo vse ceneje, so minuli. Sedaj je vsaka stvar dražja in tudi kmetovalec mora gledati nato, da si z umnim gospodarstvom poveča svoje pridelke. Pridelke na travnikih je pa možno povečati z izdatnim gnojenjem in z umnim oskrbovanjem.

Za gnojenje travnikov rabimo lahko razno vrstna gnojila.

V prvi vrsti se rabi za to delo hlevski gnoj, s katerim se pa gnoji le tam, kjer imajo gospodarji dosti travnikov in živine, njiv pa malo. V splošnem se gnojenje travnikov s samim hlevskim gnojem ne priporoča, ker deluje preveč enostransko; ima namreč v primeri z dušikom in kalijem, premalo fosforove kisline v sebi, katera je posebno potrebna za detelje in razna stročnata zelišča. Zaradi tega tudi vidimo, da po travnikih, katera smo pognojili samo s hlevskim gnojem, rasto preveč takomenovane kobulnice, ki dajejo v prvi kakor tudi v drugi košnji veliko trdih palc (stibelj), so bolj pripravne za kurjavo kot za krmo. Zato je potrebno tam, kjer se gnoji s samim hlevskim gnojem, pognojiti z gnojem, kateri ima v sebi tudi fosforovo kislino. To najlažje dosežemo, če pognojimo zraven še s Tomasovo žlindro (400 kg na oralo) ali s superfosfatom (300 kg na oralo).

Jako izvrsten gnoj za travnike je gnojnica, posebno za trave, katerih je največ na travnikih. Deluje pa tudi precej enostransko, ker ji tudi primanjkuje fosforove kisline, zato je najboljša, da ji isto v podobni Tomasove žlindre ali superfosfatov dodamo. Najboljša pa se stori, da se travnike pognoji letos z gnojnico, drugo leto pa z zgoraj omenjenimi gnojili, katerih se vzame tako množino kot je zgoraj pri hlevskem gnoju povedano. Za 1 oralo (joh) je treba tedaj okoli 30 sodov gnojnice, če drži sod po 6 hl, tedaj skupno 180 hl gnojnice.

Z gnojnico pognoji se travnike spomladi, kakor hitro je pričela trava zeleneti, in sicer v kakem vlažnem vremenu.

Tudi kompost ali mešani gnoj je jako dober za travnike, katera ga se pa pri nas še skoraj ne pozna. Ta gnoj se vozi jeseni na travnike in zgodaj spomladi raztrosi.

Kjer pa manjka teh gnojil, pognoji naj se pa travnike z umetnimi gnojili, katera, kakor uče bogate izkušnje, mnogo pripomorejo k uspešni rasti trav in detelj na travnikih. Za naše razmere najvažnejša umetna gnojila so: Tomasova žlindra, razni superfosfati, kajnit in kalijeva sol.

Tomasovo žlindro ali kajnit se trosi v jeseni ali po zimi po snegu (zadnje je bolj priporočati, ker se delo lahko bolj enakomerno vrši), da se do spomladi raztopita. S superfosfatom in kalijevo soljo pognoji se pa spomladi, ker se ti dve gnojili hitrije raztopita. Za eno oralo je treba 600 kg umetnih gnojil, in sicer polovico Tomasove žlindre, polovico pa kajnita, ali pa če je zemlja begateja na kaliju, se vzame 500 kg Tomasove žlindre in 200 kg kajnita in nasprotno. Mesto teh dveh gnojil se vzame lahko 40% kalijevo sol in superfosfat (rudniški). Prve se vzame 100—150 kg, drugega pa 300 kg na oralo.

Pač pa je pri gnojenju z umetnimi gnojili treba gledati na to, da se gnojilo, kar je že samonasebi umevno, v pravem času in pravilno raztrosi.

Raznoterosti.

Psi kot vojaška straža. V predzadnji številki «Koroška» smo poročali, na kak originalen način izkorišča italijanska armada razumno psov. K temu

članku pripominjemo še nekaj: V vojskah so rabili pse že v davnem starem veku. V «Secolo XX» dokazuje stotnik Massa v zanimivem članku, da so rabili pse že stari narodi, Rimljani in G-ki, v bitkah in pri poizvedovanju (rekonosciranju). Spartanci so pošiljali pred seboj vedno telpe psov, kateri so z besnim lajanjem naznanili prisotnost sovražnikovo. Sergius Tullius je dajal rimskim krdelom pse, ki so oskrbovali nočno službo. Znano je, da je straža psov rešila mesto Korint; predstraža, ki je štela le malo mož, je imela pri sebi 50 azijskih psov, ki so podpirali vojake pri nočni službi. V goratih krajih so bili kralju Filipu Makedonskemu psi najsvetejši in najdražji tovarši. V pohodih keltske, cimberske in tevtonske vojske je teklo pred armado zmirom na tisoče ovčarskih psov, ki so bili izvežbani, da so vsakega človeka napadli, kateri jim je prišel na pot. Ko je hunski kralj Atila s 700.000 barbari prekoratil Alpe, je vedno postavil stražo in nalašč za to izvežbanih, divjih kafanov. Tudi Karel V. je vodil seboj v vojski proti Rimu celo armado psov. V bitkah pri Morgartau in Sempachu so švicarski psi prpomogli do popolnega poraza najhrabrejših vojakov tistega časa.

Koliko hiš in ulic ima Ljubljana? V Ljubljani je bilo dne 1. avgusta tega leta 221 ulic, hiš pa je bilo 1855.

:: Našim rodbinam priporočamo ::

Kolinsko cikorijo!

Lovske puške

11 vseh sestav, priznано delo prve vrste, z najboljšim strelnim učinkom priporoča 5231 Prva borovska tovarna orožja

PETER WERNIG

c. in kr. dvorni založnik v Borovljah :: Koroško. Slovenski ceniki brezplačno in poštnine prosto.

Epilepsija.

Kdor trpi na božjasti, krču in drugih nervoznih boleznih, zateva naj knjigo o tem.

52-39 Dobi jo zastoj in poštnine prosto v 10 Labudovi lekarni, Frankobrod o. M. (Privil. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.)

Varstvena znamka: „SIDRO“.

Sinement Capsici comp.,

nadomestek za 25

sidrov - pain - expeller

je vobče priznan kot izvrstno, bolečine tolažeče in odvajalno vmetenje pri prehlajenju i. t. d. Dobi se ga v vseh lekarnah za 80 v, K 1-40 in 2 K. Pri nakupu tega povsod priljubljenega domačega zdravila, naj se vzame le izvirne steklenice in skatije z našo varstveno znamko „sidro“, kajti potem je gotovo, da se je dobil izvirni izdelek.

Dr. Richterja lekarna pri „zlalem levu“

v Pragi

Elizabetna ulica št. 5, nova.

Razpošiljatev vsak dan.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celovcu.

Akcijski kapital K 3.000.000.

Denarne vloge obrestujemo po

4 1/2 %

od dne vloge do dneva vzdiga.

☞ Kolodvorska cesta št. 27. ☞

Zamenjava in eskomptuje

izrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapadle kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje. — Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške in ženitninske kavcije.

Eskompt in inkasso menic. :: Borzna naročila.

Centrala v Ljubljani. Podr. v Spiljetu in Trstu.

Turške srečke. Šest žrebanj na leto. Glavni dobiček 300.000 frankov. Na mesečno odplačevanje po K 8— za komad. 1-52-41

Tiske srečke s 4% obrestmi. Dve žrebanji na leto. Glavni dobiček K 180.000. Na mesečno vplačevanje po K 10— za komad.

Prodaja vseh vrst vred papirjev proti gotovni po dnevnem kurzu.